

LYRIZOVANÁ PRÓZA, JEJ VÝVIN A MIESTO V SLOVENSKEJ LITERATÚRE, Hlavné znaky a špecifické črty ukázať v diele M. Figuli: Tri gaštanové kone.

- od začiatku 20. rokov do 1945 - silnejúca lyrizácia - príčiny otrášená dôvera autorov v silu rozumu; z literárneho hladiska - pokus o prekonanie krízy, v ktorej sa ocitol opisný realizmus; zdôrazňovala sa subjektívnosť
- **TÉMY:**
 - 20. roky
 - vojna, mesto, cudzokrajné
 - 30. roky
 - dedina, lazy samota, vrchárske prostredie
- na našu literatúru vplýval švajčiarsky a francúzsky regionalizmus - Giono, Ramuz a aj severskí autori
- predstavitelia **J. C. Hronský**
- jadro tvoria: **Dobroslav Chrobák**, **Margita Figuli**, **František Švantner**, **Ľudo Ondrejov**
- v ich dielach sú mýtické predstavy, rozprávkové príbehy

Ľudo Ondrejov

- narodil sa v Chorvátsku; detstvo prežil v dedinke Kostiviarska pri B.Bystrici
- striedal zamestnania, bol aj úradníkom Matice slovenskej
- soc. epos **Martin Nociar Jakubovie**
 - krátka próza aj poézia; podtitul Denník o živote a láske, o smrti a budúcnosti
 - v popredí je lyrická atmosféra putovania Martina Nociara po svete; v epose sa ozýva nespokojnosť autora s pomermi spoločnosti, často sa utieka k horám, ospevuje ich krásu
- v ďalších prácach skonkrétnil tématiku
- román **Zbojnícka mladosť**
 - hlavná postava: **Jerguš Lapin**
 - písal o živote a zážitkoch Jerguša Lapina; opieral sa o vlastné detstvo v Kostiviarskej
 - každý Jergušov zážitok tvorí osobitnú kapitolu - spolu vytvárajú jednotný celok o Jrgušovom detstve; autor sa vedel vžiť do psychológie detí a zachytil reálne vzťahy medzi nimi; oživil prírodu
- román **Jerguš Lapin**
 - hlavná postava: **Jerguš Lapin**
 - nadviazal na Zbojnícku mladosť; zachytené je tu obdobie 1. svetovej vojny a prvé roky republiky, z mierneho dieťaťa pastiera oviec sa stáva pomstiteľ krívd
 - zostupuje z hôr aby narukoval do vojny, z frontu zbehne lebo sa nechce dať zabiť za panské záujmy; často zasahuje na obranu ľudskosti, na želanie matky sa nakoniec venuje roľníctvu
- román **Na zemi sú tvoje hviezdy**
 - voľné pokračovanie Jerguša Lapina za SNP
- kniha **Africký zápisník**
- kniha **Príhody v divočine**

Dobroslav Chrobák

- bol inžinier, prednášal na elektrotechnickej fakulte; pracoval aj v rozhlase
- **TVORBA** - novely
- novela **Kamarát Jašek**
- novela **Návrat Ondreja Baláža**
 - Ondro sa po 17 rokoch vracia domov do rodnej dediny. Tu však nájde svoje meno na zozname padlých. Keď príde do vlastného domu - nájde tam vlastnú ženu, ale tá ho nespoznáva, ktorá sa medzičasom vydala. keď Ondrej vydí, že je spokojná a nič jej nechýba po rozhovore s ňou odchádza pretože nechce kaziť šťastné manželstvo.
- novela **Poviestka**
 - Ondrej Chomút žil so svojim vnukom Ondrišom, nemanželským dieťaťom v lese a vychovával ho tam v modlitbách. Ondriš až do svojich 17. rokov nepoznal inú osobu len svojho deda. Ale keď mal 17 stretol v lese cudzinca, ktorý mu požičal sekeru. Cudziniec si požičia koňa a povie Ondrišovy kde ho môže potom nájsť. Potom zosnová stretnutie Ondriša s dievčaťom Evou - Ondriš po prvý krát v živote vidí dievča a oslovuje ju v mužskom rode. Starcovi sa potom pohorší a nepomôže mu ani príchod Evy. Starec nakoniec zomiera. (Autor v diele často zasahuje do deja).
- novela **Drak sa vracia** (podtitul Rozprávka)
 - Drak - chlapec, ktorého našiel hrnčiar mŕtveho a vychoval ho. Dedina nevedela odkiaľ je. Hrnčiara našli mŕtveho v jame a drak prichádza do dediny. Od tej chvíle sa na dedinu nahrnulo nešťastie - obviňovali z toho Draka a chceli ho zabiť. Marti Lepiš (Drak) je postava opradená tajomstvom. Keď prišiel do dediny vždy sa niečo stalo. Zalúbila sa doňho Eva a čakala s ním dieťa no dedina chcela Draka zabiť a tak odišiel. Drak sa od ostatných líšil - ošetroval lastovičky a pod. Eva si potom zobrala za muža Šimona Jariabka. Kým bol Drak v dedine - neúroda, hlad. Raz videli ako Drak skladč z voza vrecia a mysleli si, že je to múka - vrhli sa na ne. Drak to nechápal, pretože to bola len jemná hlina na riad. Po dlhšom čase sa Eva dozvedela, že Martin sa má vrátiť do dediny, ale musí vykonať najprv dobrý skutok - keď horel les Martin tam išiel a zachránil dobytok, ktorí patrili dedine. No išiel tam aj Šimon aby sa s ním porátal - myslel si, že Eva ho ešte stále ľúbi. Potom sa ale Šimon z lesa vrátil a podpálil Drakovi dom. No nakoniec sa Drak so Šimonom pomeril, oženil sa so Žošou žil už s ňou.

František Švantner

- pochádzal z Bystrice, bol učiteľom
- do literatúry vstúpil:
- zbierkou noviel **Malka**
 - novela **Malka**
 - hlavným rozprávačom je valach
 - Malka je malé, útle, ryšavé dievča, ktoré sa zapáčilo valachovi a mal sa s ňou oženiť. Zatiaľ zabili krčmára Michálka a ukradli mu 30 000 Kčs keď išiel na jarmok. Malka sa chcela pred sobášom ešte opýtať brata, ktorého valach v živote nevidel. Keď valach prišiel do koliby - našiel tam cudzieho chlapa (bol to Malkin brat) a u neho v kabáte našiel list, kde sa Malka pýta, či sa môže oženiť. Valach začal žiarliť a myslel, že cudziniec zabil krčmára a išiel ho hneď oznámiť žandárom. Potom išiel za Malkou a rozpovedal jej čo spravil, Tá sa rozbehla zachrániť brata. Keď valach príde na salaš za Malkou - nájde ju v kaluži krvi - obetovala sa za vlastného brata.
 - v diele dochádza ku ožiovaniu prírody a Nízkych Tatier; častá je personifikácia a metafory
- román **Nevesta hôl**
 - vrchol lyrizovanej prózy
 - Mladý hájnik sa chce oženiť so Zunov - tajomná bytosť. Na konci románu Zuna záhadne zmizne - hole si

ju zobrali za nevestu. Ďalšie postavy - Tavo; vlkodlak (rozprávková bytosť)

• román **Život bez konca**

- viac spojené s realitou; obdobie pred I. sv. vojnou a po nej
- Hlavná hrdinka - Pavína a jej vzťah k viacerým mužom. Vydala sa za učiteľa, ktorý prišiel do dediny učiť. Išiel na vojnu, ale tam ho zabil. Keď bol na vojne, Pavína sa zblížila s Ervínom (kamarát z detstva) pracoval na pošte a žiarlil na jej muža. Nedoručil jej telegram kde jej muž napísal miesto a čas stretnutia a on ju tam potom čakal zbytočne. Taktiež čítal jej korešpondenciu a púšťal k nej len tie listy, ktoré sa mu hodili. Raz keď sa s ňou stretol a potom ood nej odchádzal spadol do žumpy a utopil sa. Vo vrecku mu našli telegram od Pavlinkinho muža. Neskôr sa s ňou oženil Alpár lebo vedel, že jej otec - krčmár má veľa peňaze. Alpár neskôr zistil, že Pavlínka má dieťa (s Ervínom), ktoré žije niekde inde. Alpár získal od Pavlinkinho otca peniaze (musel dokonca predať krčmu) a potom z dediny ušiel aj s frajerkou. Pavlíny sa na koniec ujal Tóno - kamarát z detstva a postaral sa o ňu.

Margita Figuli

- najskôr používala pseudonym Olga Morena; do literatúry vstúpila ako študentka s Dobroslavom Chrobákom prvé práce uverejňované v časopise Živena a Slovenské pohľady; vo svojich dielach oživovala Oravu
- novela **Pokušenie**
- novela **Tri gaštanové kone**
 - Opisuje lásku dvoch mladých ľudí Magdalény a Petra. Magdaléna - krásne dievča - dcéra krčmára. Peter - sirota, ktorý nejaký čas ako dieťa býval u Magdalény. Bol chudobný, tulák, skupoval drevo, chodil z dediny do dediny. Zalúbil sa do Magdalény. Jeden deň išiel okolo domu kde Magdaléna bývala a rozhodol sa požiadať o ruku, ale Magdalénina matka to odmietla - chcela Magdalénu vydať za bohatého Jána Zápotočného - pašeráka koní, surovca, ale najbohatšieho v dedine a Magdaléna by sa stala prvou dámou v dedine. Nakoniec aj Jano požiadal Magdalénu o ruku. Magdaléna je nešťastná, lebo miluje Petra, ale nedokáže odporovať matke. Smutný Peter chce odísť z dediny, no krčmár - Magdalenin otec ho prehovorí aby ostal do svatojánskej noci. Tejto noci sa Magdaléna s Petrom dohodli, že Magdaléna bude svadbu odkladať dovtedy pokiaľ si Peter nepostaví dom a nepríde si po ňu s 3 gaštanovými koňmi. No za kríkmí to počul Jano a napadol Petra - súboj Peter Jana prmože a utečie. Keď sa Jano preberie znásilní Magdalénu, pretože si myslí, že takto si ho už bude musieť vziať. Peter potom stavia dom vo vlastnej dedine - pomáhajúmu všetci susedia. Trvá mu to rok. Stretol človeka, ktorý mu povedal, že Magdaléna je už vydatá. Peter ju ide pozrieť. Našiel ju na poli a vydal ako sa Jano správa ku nej aj ku zvieratám. Magdaléna viedla za opraty koňa, ktorého Jano bil a týral. Kôň sa od bolesti vzopál a privrátil Magdalénu. Peter sa jej vrhne na pomoc a keď ju vyslobodí Jano sa na ňu vrhne - Jano v bezvedomí. Magdaléna sa bála, že sa Jano Petrovi pomstí a tak začala kričať a privolala ľudí. Potom Magdaléna vážne ochorela, ale Jano nedovolil Petrovi ani prísť sa rozlúčiť. Poprosil aj duchovného, ale nebolo to nič platné. Na druhý deň keď Peter prišiel do krčmy dozvedel sa, že Magdaléna sa z toho zázračne dostala a už sa zotavuje. Išiel sa za ňou aj s ostatnými dedinčanmi pozrieť a tam videl ako Jano týra koňa. Ten sa nakoniec rozzúrnil a zablávil Jana. Nakoniec Peter odchádza aj s Magdalénou do novo postaveného domu.
 - priame rozprávanie - Peter; rozprávkový charakter - dobro váťazá nad zlom, hľadanie šťastia, 3 (rozprávkové číslo) gaštanové kone, príroda sa obrátila proti zlu, vnútorný monológ
- novela **Pokušenie**
 - téma - žena a jej problémy (aj sociálne). Autorka pokladala lásku za prvopočiatok všetkého, zaujíma ju ako láska zasiahla do života ľudí.
- novela **Uzlík tepla**
 - matka už nemá čím nakŕmiť a zohriať svoje deti lebo muž je nezamestnaný a rozhodne sa ísť ukradnúť uhlie; je pri tom však prichytená a vracia sa domov s prázdnyimi rukami

- na konci volá o pomoc boha a jeho spravodlivosť - ale zlá skúsenosť ju privedie k zúfaniu - boh nepomôže lebo neexistuje
- autorka sa vo svojich novelách snaží zachytiť životnú realitu cez rozpoplozenie svojich hrdinov, samotného deja je málo, autorka sa viac venuje výberu slov, používa básnické postupy (hudobnosť, metafory)
- román **Babylon**
 - písala ho cez II.svetovú vojnu avyšiel v r.1946; je to historický román z obdobia Chaldejskej ríše, bol namierený proti fašizmu, dobyvačnej vojne a oslavoval životné hodnoty
- román **Mladosť**
 - zachytené je tu detstvo autorky na Orave cez obdobie I.sv. vojny; cez oči hlavnej hrdinky opisuje svoj život
- román **Arianina niť**
 - o mládeži
- román **Víchor v nás**
 - problémy pracujúcich žien